

Deklaracja intencyjna na rzecz transnarodowego kształcenia związkowego w Europie

W ramach projektu unijnego Quali2Move związki zawodowe i ich placówki oświatowe z ośmiu krajów pracowały na przestrzeni lat 2011-2012 nad europejskim wymiarem kształcenia związkowego. Wspierane były przez Dział Kształcenia Europejskiego Instytutu Związków Zawodowych (ETUI), który odgrywa istotną rolę w rozwijaniu wiedzy, kompetencji i tożsamości europejskiego ruchu związkowego.

W nawiązaniu do deklaracji projektu Newton¹, poświęconej kształceniu zawodowemu i podwyższaniu kwalifikacji, partnerzy projektu Quali2Move² sformułowali wspólne podstawy i cele związkowej edukacji obywatelskiej. Sygnatariusze apelują do europejskich związków zawodowych i ich związkowych instytucji oświatowych o to, aby wspierały i uwzględniały w swojej pracy edukacyjnej tę koncepcję kształceniową w miarę swoich możliwości i z poszanowaniem własnego kulturowego, historycznego oraz społecznego kontekstu.

Demokratyzacja Europy w drodze wspierania idei partycypacji i współstanowienia

Kształcenie związkowe jest ważnym fundamentem kształcenia młodzieży i osób dorosłych. W prawie wszystkich krajach europejskich wywodzi się ono z silnej tradycji zorientowanego na ochronę interesów i samodzielnie zorganizowanego uzupełnienia powszechnego systemu edukacji. Kształcenie związkowe ma na celu wspieranie partycypacji pracowników poprzez współstanowienie na szczeblu zakładowym i w wymiarze ogólnospołecznym. Z tego względu związki zawodowe i ich partnerzy edukacyjni opracowują ofertę kształceniową poza formalnym systemem edukacji. Oferta ta jest zorientowana na formułowanie krytycznych sądów, rozwijanie odwagi i pewności siebie osób uczących się, aby mogli oni solidarnie współkształtować zakładowe i społeczne procesy.

Edukacja jest nieodzowną przesłanką społecznego i politycznego współuczestnictwa oraz partycypacji w zakładzie, na rynku pracy, w społeczeństwie, w polityce oraz w systemach edukacji. Dlatego też celem związkowej pracy edukacyjnej jest wspieranie idei współkształtowania w tych obszarach. Treści związkowego kształcenia i wyrabiane przez nie kompetencje mają na względzie zwalczanie niesprawiedliwości społecznych oraz promowanie partycypacji i współstanowienia. W Europie otwiera się tym samym szansa dla przeprowadzenia transnarodowych procesów demokratyzacji.

Solidarność jako główna zasada kształcenia

Opracowywanie systemów kształcenia w Europie napotyka na przeszkody w postaci cięć budżetowych i ograniczenia dostępu do oferty edukacyjnej. Prywatyzacja i regulacje polityczne w obszarze edukacji przyczyniają się do wzrostu dysproporcji w kształceniu. Współzawodnictwo osób uczących się zaostrza się i uniemożliwia przyswajanie kooperatywnych i solidarnych postaw stanowiących podstawę dla demokracji. Równocześnie pogłębiająca się konkurencja zagraża demokracji, także w wymiarze zawodowym i socjalnym, utrudniając tym samym solidarne zachowania. Te procesy muszą zostać powstrzymane i poddane radykalnym zmianom, tak aby można było stworzyć demokratyczną wspólnotę. Kształcenie i zaangażowanie obywatelskie to więcej niż sama tylko zdolność do uczestniczenia w życiu zawodowym. Ekonomię i kwestie społeczne postrzegamy jako płaszczyzny wzajemnie ze sobą powiązane, na których styku polityczna wspólnota wspierana jest poprzez udział i współkształtowanie, a rozwój osobisty i kulturalny oparty jest na społecznej socjalizacji. Kształcenie związkowe praktykuje w edukacji od lat ideę współpracy zamiast konkurencji i wspiera w ten sposób demokratyczne zachowania w przestrzeni społecznej, której wymiar transnarodowy ulega obecnie

¹ www.newton-project.eu

² www.quali2move.eu

poszerzeniu. Aktualny kryzys w Europie ukazuje, jak ważną rolę odgrywa kształcenie związkowe, będące elementem edukacji pozaszkolnej i kształcenia ustawicznego w Europie.

Związkowa praca edukacyjna opiera się na zasadzie współpracy i wspiera solidarność, jako jedną z wartości, która znajduje wyraz w teorii i w praktyce procesów nauczania. W praktycznym wymiarze procesu wspólnej nauki wspierane jest poczucie wspólnych interesów gospodarczych i społecznych. Stanowi ono bazę dla podejmowania solidarnych działań. Zarówno koncepcja, jak i metodologia kształcenia związkowego są ukierunkowane na osobę uczącego się. Nauczanie nie ogranicza się jedynie do samego przekazywania wiedzy. Uczestnicy traktowani są jako aktywne i uczące się, społeczne podmioty. Stosowane metody umożliwiają samokształcenie podzięki wspólnym dyskusjom i przeprowadzonym procesom poznawczym.

Krytyczne podejście w edukacji

Polityczne instytucje europejskie oraz przedsiębiorstwa wielonarodowe podejmują decyzje mające dalekosiężne konsekwencje dla warunków pracy i życia Europejczyków w poszczególnych krajach. W celu uniknięcia dramatycznych skutków, na przykład dla aktualnie zagrożonych mieszkańców Grecji, Hiszpanii, Portugalii, Irlandii i Włoch, potrzebna jest wspólna, krytyczna reakcja zbiorowości, dzięki której polityczna debata nie ograniczy się jedynie do szczebla krajowego i możliwe będzie prowadzenie dyskursu w przestrzeni transnarodowej. Wielopłaszczyznowy kryzys w Europie unaoczniał potrzebę edukacji ukierunkowanej na pracowników. Wspólna, krytyczna percepcja procesów politycznych i gospodarczych, zachodzących na szczeblu europejskim i krajowym, musi być wspierana przez kształcenie.

Związkowa praca edukacyjna bazuje z powyższych względów na krytycznym podejściu. Mechanizmy władzy są krytycznie analizowane; równocześnie umożliwia się i praktykuje badanie procesów społecznych, krytycznie odnosząc się przy tym do ogólnie przyjętych wzorców interpretacyjnych. Szacunek dla osób odmiennie myślących jest przy tym podstawą relacji międzyludzkich. Uzasadnienia krytycznej postawy w edukacji bazują na ideach i wartościach wyrażających się w pojęciach solidarności, demokracji, równości, sprawiedliwości społecznej i uczciwości. Ukształtowanie procesów nauczania opiera się merytorycznie i metodologicznie na tych wartościach.

Polityczny i społeczny rozwój Europy poprzez wspieranie tożsamości europejskiej

Związki zawodowe w Europie muszą kształtować transnarodowe procesy demokratyzacji, tak aby rozwijać polityczny i społeczny wymiar Unii, a nie tylko jej płaszczyznę fiskalną i gospodarczą. Poprzez prowadzoną edukację działają one na rzecz zmiany tej tendencji i rozwijania idei solidarnej Europy. Projekt *Quali2Move* w zdecydowany sposób podąża w tym kierunku, wspierając kształtowanie wspólnego rozumienia związkowej pracy edukacyjnej i prezentując pierwsze wspólne treści, koncepcje i metody.

Bazując na wspólnym rozumieniu pojęcia edukacji, sygnatariusze zobowiązują się w miarę swoich możliwości do współtworzenia europejskiej, społecznej świadomości pracowników i przedstawicieli ich interesów oraz wypracowania stosownych kompetencji do działania. Celem tego społecznego procesu edukacyjnego jest wykreowanie europejskiej, zorientowanej na aspekty praktyczne tożsamości pracowników, odnoszącej się do realiów pracy i życia, a także opartej na zrozumieniu i poszanowaniu wspólnych interesów gospodarczych, społecznych, zawodowych oraz osobistych i kulturowych.

Podpisujące porozumienie związki zawodowe inicjują projekty na rzecz wspierania wymiany, dyskusji i rozpowszechniania zasad związkowej pracy edukacyjnej w celu dokonania zmiany kursu politycznego w kierunku Europy opartej na solidarności, uczciwości i sprawiedliwości społecznej.

Berlin, dnia 29 listopada 2012

Sygnatariusze:

Berufsbildungswerk (bfw)

Niemcy

Birleşik Metal İş

Türçya

Cartel ALFA

Rumunia

European Metalworkers' Federation (EMF)

UE

European Trade Union Institute (ETUI)

UE

IG Metall

Niemcy

Institute for the Development of Employees

Advancement Services (IDEAS)

Irlandia

Instituto de Formación y Estudios Sociales

(IFES) Hiszpania

Österreichischer Gewerkschaftsverbund

(ÖGB) Austria

Unification of Lithuanian Metalworkers'

Trade Unions (Litmetal)

Litwa

Związek Nauczycielstwa Polskiego (ZNP)

Polska